

provincie
Zuid-Holland

Jaarverslag Financieel Toezicht 2023-2024

April 2024

Krachtig Zuid-Holland

Waarom financieel toezicht

Financieel toezicht helpt gemeenten bij het bevorderen van een gezonde financiële huishouding en biedt daarmee meerwaarde aan de kwaliteit van het openbaar bestuur. Financieel toezicht is een wezenlijk onderdeel van de ‘checks and balances’ binnen het openbaar bestuur en draagt hiermee bij aan het voorkomen dat een gemeente niet meer in staat is financiële tekorten zelf op te lossen. Een gemeente die toch nog in financiële moeilijkheden komt, kan op grond van Artikel 12 Financiële-verhoudingswet bij het ministerie van BZK een beroep doen op de collectieve middelen in het gemeentefonds. Iedere gemeente betaalt dan mee aan de financiële problemen van deze gemeente. Het belang van het financieel toezicht ligt dus bij de gezamenlijkheid van gemeenten. De insteek van ons toezicht is proportioneel en risicogericht. Voor meer informatie verwijzen wij u naar ons **Gemeenschappelijk Toezichtkader (GTK)** en **Gemeenschappelijk Toezichtkader voor gemeenschappelijke regelingen**.

Met deze rapportage wordt inzicht gegeven in de werkzaamheden in 2023 rondom het financieel toezicht op de begrotingen 2024 van de Zuid-Hollandse gemeenten en gemeenschappelijke regelingen. Ook wordt een doorkijk gegeven naar de huidige stand van zaken in 2024.

Algemeen beeld

In 2023 lag er veel druk op gemeenten om een sluitende begroting 2024 vast te stellen. Dit was niet makkelijk omdat zij geconfronteerd werden met kostenstijging in het sociaal domein en hoge inflatie. Toch slaagden de meeste gemeenten en gemeenschappelijke regelingen erin voor 2024 een structureel en reëel sluitende begroting te presenteren. Twee gemeenten konden geen structureel sluitende begroting opstellen, maar zij maakten in de meerjarenraming aannemelijk dat dit evenwicht hersteld wordt. Daarom staan alle gemeenten en gemeenschappelijke regelingen voor 2024 onder repressief (regulier) toezicht.

De meerjarenraming van het merendeel van de Zuid-Hollandse gemeenten laat vanaf 2026 flinke tekorten zien. Dit wordt vooral veroorzaakt door de terugloop van de algemene uitkering vanaf 2026 als gevolg van de opschalingskorting, de nieuwe financieringssystematiek en ontwikkelingen in het sociaal domein.

Gemeenten worden in toenemende mate geconfronteerd met onzekerheden bij het opstellen van hun begrotingen. Dit staat haaks op de rust die gemeenten nodig hebben om bij te kunnen dragen aan grote maatschappelijke opgaven zoals de energietransitie, klimaatadaptatie en de woningbouw.

Als er geen of onvoldoende oplossingen komen aan de inkomstenkant, bijvoorbeeld door verhoging van de uitkeringen uit het Gemeentefonds, dan zullen gemeenten keuzes moeten maken binnen hun eigen begroting door lasten te verlagen (bezuinigen) of inkomsten uit belastingen en leges te verhogen.

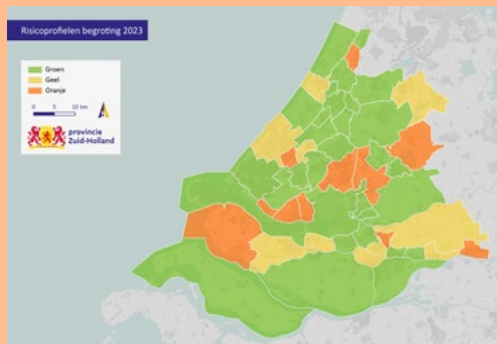
In de toezichtbrieven over de begroting die wij jaarlijks naar elke gemeente sturen, hebben we begrip getoond voor de onzekere financiële situatie vanaf 2026. Daarnaast vroegen we de gemeenten voor te sorteren op concrete maatregelen om het structureel evenwicht te herstellen wanneer er geen volledige compensatie vanuit het Rijk komt. Om gemeenten daarbij te helpen organiseerden we begin 2024 een ambtelijke bijeenkomst ‘Focus op Financiën’ over het thema bezuinigen en voeren we samen met enkele gemeenten taakveldanalyses uit. *Voor meer informatie zie de onderdelen leren en netwerken en taakveldanalyses.* Daarnaast hebben we met het ministerie van BZK en de andere provincies gewerkt aan een notitie over de mogelijkheden om reserves in te zetten voor het dekken van structurele lasten. Op basis van deze notitie zijn in het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen (BOFv) afspraken gemaakt. Hierdoor hebben vooral gemeenten met een grote algemene reserve nu meer mogelijkheden deze in te zetten voor maatschappelijke doelen of om toe te groeien naar een structureel sluitende begroting.

Risicoprofiel gemeenten begroting 2024

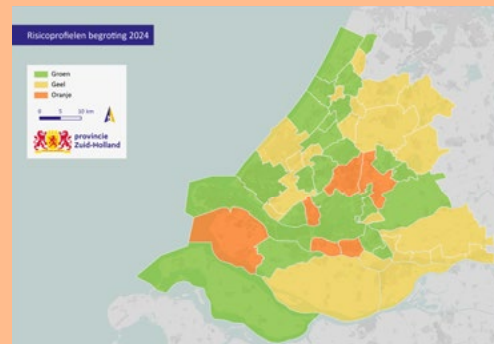
Voor het bepalen van de intensiteit van het toezicht werken we met een risicoprofiel per gemeente. Het risicoprofiel geeft geen kwalitatieve beoordeling van de financiële positie van gemeenten. Het is bedoeld om een indicatie te geven van welke gemeente meer of minder aandacht nodig heeft.

Wanneer we kijken naar de ontwikkeling van het risicoprofiel (figuur 1 en 2) zien we een wisselend beeld. Aan de ene kant zien we een verslechtering ten opzichte van vorig jaar door een afname van het aantal gemeenten met een gunstig risicoprofiel (groen). Een belangrijke reden hiervoor is de daling van de algemene uitkering vanaf 2026 als gevolg van de opschalingskorting en de nieuwe financieringssystematiek, ook wel 'ravijn' genoemd. Hierdoor vertonen de meerjarenramingen van 42 van de 50 gemeenten in Zuid-Holland een structureel tekort. Zonder dit 'ravijn' zou het merendeel van deze gemeenten geen structureel tekort hebben. Aan de andere kant zien we een lichte verbetering van gemeenten in de meest risicovolle categorie (oranje). Dit kan verschillende oorzaken hebben. We zien bij gemeenten vaak een toename van het eigen vermogen, door positieve jaarrekeningresultaten. Hierdoor scoren diverse kengetallen gunstiger. Dit hoeft niet persé goed nieuws te zijn. Omdat gemeenten te kampen hebben met krapte op de arbeidsmarkt en Rijksmiddelen die aan het einde van het jaar worden toegekend (eenmalige inkomsten), kunnen tijdelijke overschotten ontstaan. We zien ook een afname van de grondexploitaties, waardoor gemeenten minder financieel risico lopen, maar evenwel te kampen hebben met woningtekorten.

Op korte termijn hebben gemeenten de begroting op orde, maar het toekomstbeeld is erg somber vanwege de onzekerheid waarvoor gemeenten gesteld staan. Wij verwachten bij een ongewijzigde situatie vanaf 2026 een stijging van het aantal gele en oranje gemeenten.

Figuur 1 Risicoprofielen begroting 2023

Figuur 2 Risicoprofielen begroting 2024

NB: De bovenstaande kaartjes geven niet de staat van de financiële positie van gemeenten weer. De financiële positie van gemeenten staat structureel onder druk door stijgende lasten (inflatie, jeugdzorg) en wegvallende inkomsten vanuit het Rijk vanaf 2026. Hierover zijn Rijk en gemeenten in gesprek.

Taakveldanalyse

Om gemeenten inzicht te geven in hun inkomsten, uitgaven en mogelijke besparingsmogelijkheden voeren wij samen met gemeenten taakveldanalyses uit. Bij een taakveldanalyse vergelijken we de netto lasten per taakveld met die van een aantal gemeenten met dezelfde kenmerken, zoals inwonersaantal en sociale structuur.

In 2023 hebben we op verzoek van twee gemeenten (Hoeksche Waard en Maassluis) taakveldanalyses opgesteld. Beide zijn in de raad besproken en zijn door de gemeenten ingezet bij hun zoektocht naar besparingsmogelijkheden.

In 2024 verwachten we van meer gemeenten een verzoek te ontvangen. Vanwege de herverdeling van het gemeentefonds en de onzekerheid bij alle gemeenten over de hoogte van de algemene uitkering vanaf 2026 hebben vele gemeenten behoefte meer inzicht te krijgen in de besparingsmogelijkheden. Hierdoor zien we dat de belangstelling voor taakveldanalyses toeneemt. Wij verwachten daarom vanaf 2025 nog meer aanvragen. Binnen de bestaande formatie proberen we zoveel als mogelijk aan deze verzoeken te voldoen.

Herindelingen en grenscorrecties

De gemeenten Brielle, Hellevoetsluis en Westvoorne zijn per 1 januari 2023 gefuseerd tot de gemeente Voorne aan Zee. Alle drie de gemeenten stonden vanaf hun besluit om samen te gaan tot de fusiedatum onder preventief Arhi-toezicht (Wet algemene regels herindeling).

De nieuwe gemeente Voorne aan Zee diende in 2023 geen structureel sluitende begroting in. Hierdoor viel de gemeente gedurende het hele jaar 2023 onder preventief toezicht. Preventief toezicht houdt in dat de budgetten van de gemeente zijn bevroren op het niveau van de laatst vastgestelde begroting (inclusief autonome ontwikkelingen) van de drie voormalige gemeenten. Voor alle nieuwe besluiten met financiële consequenties was in 2023 toestemming van GS vereist. Deze werden beoordeeld op basis van criteria: onuitstelbaar, onvermijdbaar of levert het besluit een besparing op. De gemeente Voorne aan Zee diende voor 2024 tijdig een structureel sluitende begroting in. Hierdoor besloot GS het preventief toezicht op te heffen. De gemeente valt vanaf 1 januari 2024 weer onder het reguliere (repressief) toezicht.

Om de transitieperiode en beoogde schaa sprong van de nieuwe gemeente zo soepel mogelijk te laten verlopen, leveren wij nazorg. Dit betekent dat wij regelmatig met de gemeente in gesprek gaan om ontwikkelingen te bespreken en waar nodig als vraagbaak dienen wanneer door de fusie kennis is verdwenen door personeelsverloop/wisselingen of hoge werkdruk. Met deze nazorg besteedt de provincie zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau de komende jaren voldoende aandacht aan de nieuwe gemeente Voorne aan Zee.

Gemeenschappelijke regelingen

Voor het uitvoeren van hun publieke taken werken gemeenten vaak samen met andere (overheids-) organisaties. Verregaande vormen van samenwerkingen worden gevormd op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). In 2023 werken de Zuid-Hollandse gemeenten in 52 gemeenschappelijke regelingen (GR'en) samen. Dit is een lichte daling ten opzichte van voorgaande jaren. Dit betekent niet dat er minder wordt samengewerkt, maar wel dat wordt gekozen voor andere vormen van samenwerking, zoals de centrumregeling. Bij een centrumregeling voert een gemeente taken uit voor de omliggende regiogemeenten. Ook zijn gemeenten aandeelhouder van diverse privaatrechtelijke partijen zoals netbeheerders, waterbedrijven en de BNG. De netbeheerders Stedin en Liander staan vanwege de energietransitie voor een enorme investeringsopgave waardoor ze eind 2021 een kapitaalvraag hebben gedaan aan onder andere hun aandeelhoudende gemeenten en op zoek zijn naar nieuwe aandeelhouders (gemeenten die nog geen aandeelhouder zijn maar wel in het verzorgingsgebied liggen).

Het toezicht op gemeenschappelijke regelingen is vastgelegd in het [Gemeenschappelijk Toezichtkader](#) voor gemeenschappelijke regelingen. Dit kader is een gezamenlijk product van alle provincies en is in 2022 vernieuwd. In 2022 is ook de Wet gemeenschappelijke regelingen gewijzigd. Diverse aanpassingen, waaronder de termijnen in de P&C cyclus, moeten de positie van raadsleden versterken en de democratische legitimiteit van gemeenschappelijke regelingen verbeteren. Bestaande regelingen hebben tot 1 juli 2024 de tijd om de wijzigingen door te voeren. Om de Zuid-Hollandse GR'en en gemeenten hierop voor te bereiden organiseerden we in het najaar van 2021 een ambtelijke bijeenkomst 'Focus op Financiën' over dit thema. We zien dat in 2023 een groot aantal gemeenschappelijke regelingen hun P&C cyclus en de zienswijze-procedure hebben aangepast aan de nieuwe regelgeving.

Leren en netwerken

Ons uitgangspunt voor 'leren en netwerken' is dat wanneer gemeenten en gemeenschappelijke regelingen elkaar ontmoeten dit ten goede komt aan de onderlinge verhoudingen, kennisoverdracht en het uitwisselen van ervaringen. Hiervoor organiseren wij jaarlijks ambtelijke themasessies onder de naam 'Focus op Financiën'. Wij nodigen experts uit die hun ervaringen delen of informatie geven over bepaalde thema's. Een belangrijk onderdeel hierbij zijn de rondetafelgesprekken waarbij deelnemers met elkaar in gesprek gaan over hun ervaringen met het onderwerp. Daarbij proberen we zo goed mogelijk de thema's aan te sluiten op de behoeften van de gemeenten en gemeenschappelijke regelingen. Ook in 2023 organiseerden wij Focus op Financiën bijeenkomsten. Zo organiseerden we in april in samenwerking met de VNG een evenement over Interbestuurlijk Toezicht en de Omgevingswet. Er waren workshops over financiën, Ruimtelijke Ordening, Erfgoed en Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH). In juni organiseerden we een bijeenkomst met het thema 'verschillende wijzen van indexeringen'. Dit thema is gekozen vanwege de hoge inflatie. Tijdens deze bijeenkomst vertelde Peter Hein van Mulligen van het CBS over het ontstaan van indexatiepercentages. Daarna lichtte een panel van gemeentemedewerkers en een collega van de provincie hun werkwijzen rondom dit onderwerp toe en bespraken we de kaders voor het financieel toezicht. De eerste bijeenkomst in 2024 zal gaan over het thema bezuinigen. Gemeenten zien hun lasten stijgen door de hoge inflatie en kostenstijging in het sociaal domein. Tegelijkertijd dreigt aan de inkomstenkant een 'ravijn'. Mocht hier geen oplossing voor komen dan zullen gemeenten moeten bezuinigen. Tijdens deze bijeenkomst vertellen bezuinigingsstrategen Arie Teeuw en adviesbureau Berenschot hoe je zo'n bezuinigingstraject verstandig vormgeeft. Dit doen zij samen met Zuid-Hollandse gemeenten waar ze mee samen hebben gewerkt.

Algemene uitkering gemeentefonds

In het regeerakkoord van het huidige (demissionaire) kabinet is opgenomen dat de gemeenten in 2022 tot en met 2025 meer gelden vanuit het gemeentefonds ontvangen. De VNG sprak met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties af deze accessen (groei van het gemeentefonds) vast te zetten tot en met 2025. Hierdoor is geen sprake meer van de zogenaamde “trap-op-trap-af” systematiek (hogere uitgaven Rijk, hogere groei gemeentefonds vs. lagere uitgaven Rijk, lagere groei gemeentefonds). Het vastzetten van de accessen geeft de gemeenten tot 2026 meer stabiliteit en zekerheid. Compensatie voor stijgende lonen en prijzen wordt nog wel in het

gemeentefonds verwerkt. Vanaf 2027 wilde het huidige (demissionaire) kabinet werken met een nieuwe normerings-systematiek en wordt de compensatie voor loon- en prijzen en de volumegroei van het gemeentefonds gebaseerd op respectievelijk het BBP-prijs en het 8-jarig historisch gemiddelde van het BBP-volume. Hierdoor verwacht het Rijk meer stabiliteit te brengen in de financiering van de gemeenten.

Over de terugval van de algemene uitkering vanaf 2026 zijn de gemeenten via de VNG met het Rijk in gesprek. Na de val van het kabinet verklaarde de Tweede Kamer de meeste dossiers rondom het gemeentefonds controversieel, waardoor het onzeker is wanneer hierover duidelijkheid komt.

Extra middelen jeugdzorg

In 2023 is de hervormingsagenda Jeugd vastgesteld. Hierin maakten de VNG en het Rijk afspraken over besparingen in de jeugdzorg. Op basis van deze afspraken stelde het Rijk voor 2024 en 2025 extra middelen voor jeugdzorg beschikbaar. Hiermee wordt een deel van de besparingen gecompenseerd. Voor de jaren na 2025 zijn deze middelen nog niet definitief toegezegd. Omdat het vrijwel zeker is dat deze middelen er komen staan wij vanuit het toezicht toe dat gemeenten deze middelen ramen op een stelpost. Een additionele besparing op de jeugdzorg uit het regeerakkoord van het demissionaire kabinet komt voor rekening van het Rijk. Over de haalbaarheid van deze besparing heerst nog grote onzekerheid.

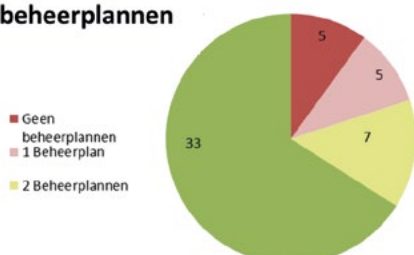
Herverdeling gemeentefonds

Vanaf 1 januari 2023 is de nieuwe verdeling van het gemeentefonds verwerkt in de algemene uitkering. Hoofddoel voor het nieuwe verdeelstelsel was om het eenvoudiger en uitlegbaar te maken en beter aan te sluiten bij de noodzakelijke kosten die gemeenten maken (dat was vooral nodig in het sociaal domein). Er zijn gemeenten die hierdoor nadeel of voordeel hebben. Het Rijk vormde een ingroeipad waardoor gemeenten die nadeel ondervinden de tijd krijgen dit in de ramingen te verwerken. De demissionair minister heeft aangegeven dat na evaluatie van de herverdeling, begin 2025, besloten wordt over het traject nadat het ingroeipad is afgelopen (vanaf 2026 en verder). Dit kan voor sommige gemeenten grote gevolgen hebben als de herverdeling tot een groter nadeel leidt dan het ingroeipad nu toestaat.

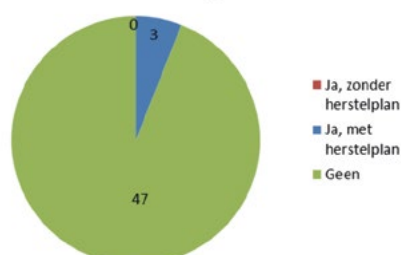
Onderhoud kapitaalgoederen

Wegen, bruggen, kademuren, gebouwen en openbaar groen. Dit is een greep uit de kapitaalgoederen (investeringen) van gemeenten. Het beheer en onderhoud van deze kapitaalgoederen is belangrijk omdat het om de kwaliteit van de publieke ruimte gaat die direct invloed heeft op het woonklimaat en de veiligheid van inwoners van een gemeente. De kosten voor beheer en onderhoud van kapitaalgoederen nemen een groot deel van het gemeentebudget in beslag. Door middel van actuele beheerplannen kan het beheer en onderhoud goed geregeld worden. In actuele beheerplannen (maximaal vijf jaar oud) maken gemeenten de kosten voor beheer en onderhoud inzichtelijk. Wij toetsen of gemeenten in de begroting voor het onderhoud van de kapitaalgoederen reële ramingen opnemen. Hiervoor kijken wij naar de actualiteit van de beheerplannen en het bestaan van achterstallig onderhoud. Wanneer achterstand in het onderhoud leidt tot onveilige situaties of kapitaalvernietiging, noemen we dit achterstallig onderhoud. In het bijzonder kijken wij naar de beheerplannen wegen, kunstwerken en gebouwen, omdat de financiële impact op de begroting en jaarrekening vooral voor deze onderdelen groot is. In de begroting 2024 hebben 33 van de 50 gemeenten voor alle drie de categorieën actuele beheerplannen. De overige 17 misten voor één of meer categorieën actuele beheerplannen. Bij drie gemeenten was er sprake van achterstallig onderhoud. Zij hebben hiervoor een herstelplan opgesteld. Wanneer beheerplannen niet actueel zijn of wanneer er sprake is van achterstallig onderhoud dan vragen wij hier aandacht voor in onze gesprekken en toezichtbrieven.

Actuele verplichte beheerplannen

Achterstallig onderhoud

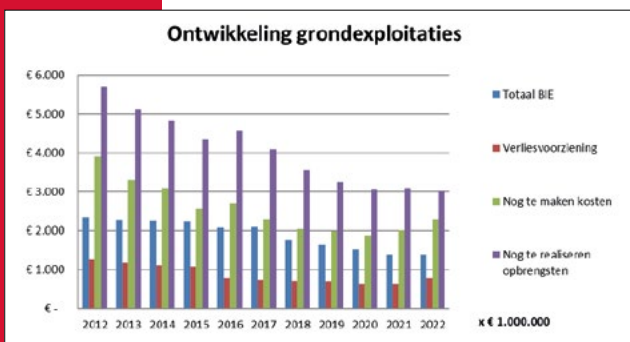
Woonlasten

De gemeentelijke woonlasten voor eigenaar-bewoner bestaan uit de onroerend zaakbelasting (OZB), de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) is een onafhankelijk onderzoeksinstituut verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen. Zij publiceert jaarlijks de Atlas van de lokale lasten waarin de ontwikkeling van de woonlasten is opgenomen.

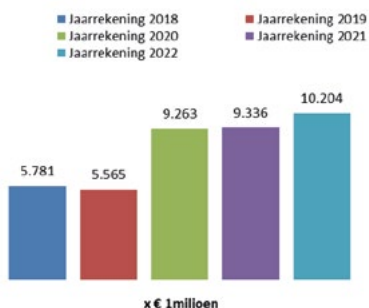
Deze is te vinden op <https://www.coelo.nl/> Fusiegemeente Voorne aan Zee heeft nog afzonderlijke tarieven voor de voormalige gemeenten voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing en daardoor verschil in hoogte van de totale gemeentelijk woonlasten. Binnen 2 jaar na oprichting van de nieuwe gemeente moeten deze tarieven zijn geharmoniseerd.

Grondexploitaties

Grondexploitaties zijn bouwgronden in exploitatie (BIE). Ze vertegenwoordigen alle kosten die samenhangen met de aankoop en bewerking van grond, met als doel deze te verkopen voor ontwikkeling (woningen, kantoren, etc.) minus de verkoopopbrengsten die al zijn gerealiseerd. We zien de afgelopen jaren dat de BIE een dalende trend vertoont. Er worden dus meer gronden verkocht dan dat er nieuwe investeringen in grondexploitaties worden gedaan. Hierdoor zien we een daling van de nog te realiseren opbrengsten. In 2022 zien we een stagnatie van de bouwgronden in exploitatie en de totale nog te maken kosten nemen toe. Dit kan betekenen dat er weer meer nieuwe grondexploitaties worden opgestart, waardoor we in komende jaren de bouwgronden in exploitatie weer zouden moeten zien stijgen. Dat zou in lijn liggen met de woningbouwopgave en dus een positieve omslag betekenen. Aan actieve grondexploitaties zijn echter ook risico's verbonden rondom marktontwikkelingen. Zo zien we dat de hoge inflatie doorwerkt in de winstgevendheid van de grondexploitaties en dat de verliesvoorzieningen zijn toegenomen ten opzichte van vorig jaar.

Ontwikkeling eigen vermogen

Ontwikkeling eigen vermogen

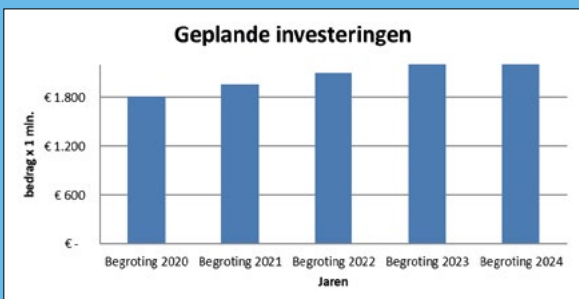
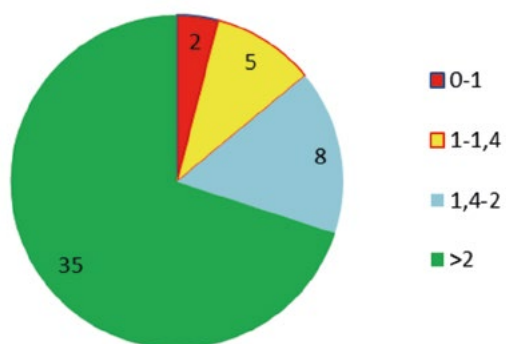
Het totale eigen vermogen van de Zuid-Hollandse gemeenten is tussen 2021 en 2022 toegenomen doordat bijna alle gemeenten 2022 afsloten met een positief rekeningresultaat. Dit werd grotendeels veroorzaakt doordat niet al het werk gerealiseerd kon worden door personeelstekorten, winstneming van grondexploitaties en doordat vrij laat in het jaar eenmalige middelen vanuit het Rijk beschikbaar kwamen via de decembercirculaire. Mochten de tekorten vanaf 2026 zich daadwerkelijk gaan voordoen dan zal dit gevolgen hebben voor het eigen vermogen van de gemeenten. Overigens is aan een deel van het eigen vermogen al een bestemming gegeven zoals de dekking van kapitaallasten of de inzet van het surplus van de algemene reserve. Dit laatste is toegelicht bij het onderdeel algemeen beeld.

Hiernaast staat de meerjarige ontwikkeling van het eigen vermogen weergegeven op rekeningbasis. De toename tussen 2019 en 2020 komt door de verkoop van de Eneco aandelen.

Weerstandsvermogen

De gemeentelijke weerstandsratio geeft de verhouding weer tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en het op basis van hun risico-inventarisatie bepaalde benodigde weerstandsvermogen. De algemene reserve vormt verreweg het grootste deel van de gemeentelijke weerstandscapaciteit. Elke gemeente neemt deze op bij de inventarisatie van de weerstandscapaciteit, eventueel aangevuld met andere onderdelen zoals stille reserves en onbenutte belastingcapaciteit. In onderstaande cirkeldiagrammen zien we de weerstandsratio's van de 50 Zuid-Hollandse gemeenten bij de begroting 2024. Van de 50 gemeenten zijn 48 in staat hun risico's voldoende af te dekken en 43 zelfs ruim voldoende. Twee gemeenten zijn dit niet. Bij deze gemeenten hebben we daar in onze brief over de begroting 2024 aandacht voor gevraagd.

Weerstandsratio begroting 2024

Investerings

De afgelopen jaren zagen we een trend van toenemende investeringen die mogelijk te maken had met de wensen als gevolg van de verkiezingen in 2022, de opleving van de economie, uitgestelde investeringen na eerdere bezuinigingen, uitgestelde investeringen als gevolg van de coronapandemie en extra investeringen door de verkoop van Eneco aandelen. Dit jaar zien we een stagnatie van de investeringen. Mogelijk heeft dit te maken met de onzekerheid rondom de algemene uitkering waardoor gemeenten terughoudend zijn met investeren. Investerings leiden immers tot een lange termijn verplichting in de vorm van rente en aflossing. Nieuwe investeringen, anders dan vervangingsinvesteringen, leiden daarom tot hogere structurele lasten (rente en aflossing) voor gemeenten.

Wet- en regelgeving

De voorschriften voor de begrotings- en verantwoordingsdocumenten waaraan de gemeenten en provincies moeten voldoen staan in het BBV. De commissie BBV geeft in notities aan op welke wijze bepaalde onderwerpen in de begroting verwerkt kunnen of moeten worden. Er zijn in 2023 drie nieuwe notities uitgekomen. De notities overhead, rente en grondbeleid zijn eind 2023 vervangen door actuelere versies. De nieuwe notities zijn van toepassing vanaf de begroting 2025. Naast de notities kunnen er vragen worden gesteld aan de Commissie ter verduidelijking van het BBV. De notities, de vragen en antwoorden worden gepubliceerd op de website <http://www.commissiebbv.nl>.

Toezicht op de waterschappen

De provincie oefent ook het financieel toezicht uit op drie in Zuid-Holland gelegen waterschappen (Hoogheemraadschappen van Delfland, Schieland en de Krimpenerwaard en het waterschap Hollandse Delta) en één Interprovinciaal waterschap samen met de provincie Noord-Holland (Hoogheemraadschap van Rijnland). Het toezicht op de waterschappen heeft andere aandachtsgebieden dan het toezicht op gemeenten. Bij de waterschappen zijn de aandachtspunten met name de schuldpositie, de investeringsopgave, het verloop van de reserves en de hoogte van de tarieven. De lastendruk stijgt aanzienlijk. Dit komt met name door de hoge energieprijzen, de stijgende rente en stijgende personeelslasten als gevolg van de nieuwe CAO. Ook door de klimaatverandering is een stijging van investeringen te zien waardoor de tarieven stijgen. Bij het toezicht op de waterschappen is onze rol anders dan bij gemeenten. Een waterschap kan namelijk niet door GS onder preventief toezicht worden geplaatst.

Klanttevredenheidsonderzoek

Om het jaar houden wij een klanttevredenheidsonderzoek onder onze contactpersonen. Begin 2023 heeft er weer een onderzoek plaatsgevonden. De algemene waardering is positief en de gemiddelde score komt uit op 7,3 (was in 2021: 7,5).

De uitkomst van het klanttevredenheidsonderzoek leert dat het financieel toezicht als vriendelijk en toegankelijk wordt ervaren waarbij door competente toezichthouders proactief wordt meegedacht over bepaalde actuele thema's. Ontwikkelpunten worden intern besproken en zoveel mogelijk meegenomen in de werkzaamheden in 2023. Het kan hierbij gaan om nog meer kennis en best-practices te delen, maar ook om het eerder communiceren van kaders rondom actuele ontwikkelingen.

Er vindt geregeld afstemmingen plaats met onze contactpersonen bij de gemeenten, waarin de specifieke onderwerpen worden besproken. Net als voorgaande jaren zullen we samen met gemeenten taakveldanalyses blijven uitvoeren en worden de bijeenkomsten Focus op Financiën voortgezet. In de evaluaties hiervan krijgen wij positieve reacties terug.

Wat doet financieel toezicht?

Jaarlijks bepalen GS op basis van de begrotingen van de gemeenten en gemeenschappelijke regelingen welke vorm van toezicht het komend jaar van toepassing is. Kan de gemeente of gemeenschappelijke regeling haar begroting het komend jaar direct uitvoeren (repressief toezicht) of heeft de begroting eerst goedkeuring nodig van GS (preventief toezicht).

Repressief toezicht is standaard. De structurele lasten moeten gedekt zijn door structurele baten, en de ramingen in de begrotingen moeten reëel zijn. Financieel toezicht houden op de Zuid-Hollandse gemeenten is een dynamisch proces. Gedurende het jaar worden de gemeenten (financieel) risicogericht en proportioneel gevolgd in relatie tot de planning en control cyclus van de gemeenten. Ook bieden we taakveldanalyses aan en organiseren we bijeenkomsten ten behoeve van het 'leren en netwerken'.

Preventief toezicht is uitzondering en wordt ingesteld als niet voldaan wordt aan het criterium structureel en reëel evenwicht. De begroting en de daaropvolgende wijzigingen moeten eerst worden goedgekeurd door GS, voordat deze kunnen worden uitgevoerd. Zolang de begroting niet is goedgekeurd, mag de gemeente geen verplichtingen aangaan of uitgaven doen, zonder voorafgaande toestemming van GS. Ter ondersteuning van het herstelplan van de gemeente kan er een taakveldanalyse worden gemaakt. Preventief toezicht kan ook worden ingesteld als niet is voldaan aan de wettelijke inzendtermijnen.

Tot slot

Dit document is vooral gericht op algemene financiële ontwikkelingen van de Zuid-Hollandse gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen. Voor meer informatie verwijzen wij u naar <https://staatvan.zuid-holland.nl/>

